

opblødning på den finske venstrefløj, det indebar, da han forsvandt ud af finsk politik. Uheldigvis gør Singleton ikke lige så meget ud af konfliktlinjerne inden for den borgerlige politiske fløj, ligesom spændingen mellem finske finner og finlandssvenske finner heller ikke spiller nogen større rolle. Faktisk gør han næsten lige så stort et nummer af militærnægterne som af finlandssvenskerne. Skammeligt nok, for her ville en udenforstående ellers nok kunne have undret sig over, at finlandssvenskerne på »pampas'en« oppe i Österbotten anser Stockholm og ikke Helsingfors for at være deres hovedstad. Man ville også bedre kunne forstå, hvorfor den lille pige, hvis liv Ilvi Silvenius reddede, i en alder af otte år græd sine bitre tårer, da finlandssvenskeren Fagerholm i 1956 tabte præsidentvalget til Kekkonen.

Man kunne også efterlyse en mere facetteret behandling af den prekäre finske attitude til 2. Verdenskrig, hvor man på den ene side er stolte af Vinterkrigen og på den anden side er utilpasse ved samarbejdet med Hitler-Tyskland under Fortsættelseskrigen. Få emner er så udforskede i finsk historievidenskab som disse to krige, ligesom man kan konstatere en skarp frontdannelse inden for historikerlauget mellem dem, der tager afstand fra samarbejdet med Tyskland, og dem, der i form af den såkaldte »drivtømmer-teori« har argumenteret for, at der ikke var noget alternativ, og som følgelig har forsvaret folk som Tanner, Ramsay, Linkomies og Ryti, der blev idømt tugthusstraf efter krigen, medens Mannerheim af nationalistiske årsager forblev urørlig, og den smarte Kekkonen, der anede uråd, i tide nåede at skifte hest.

Bogen afsluttes med et kapitel, kaldet »The Spirit of Finland«. Her får vi de velkendte historier om finsk alkoholisme og alkoholpolitik, finsk idræt, de-

sign etc. Kapitlet er ikke dårligt, men yderst overfladisk og trækker ikke historiske linjer op. På dette mere etnologiske og bevidsthedshistoriske felt må man, hvad angår engelsksproget litteratur, henvise til Ilmar Talves *Finnish Folk Culture* fra 1997, der giver en helt anderledes grundig og forskningsfast oversigt. På den anden side rummer Fred Singletons bog en fin bibliografisk oversigt over den væsentligste på engelsk publicerede historiske litteratur. Denne oversigt vil givetvis være en guldgrube for interesserede læsere uden for den nordiske sprogkreds. For en dansk læser er den af mindre betydning. Her kan man i stedet anbefale løbende at holde sig a jour i det velredigerede og solide svensksprogede *Historisk Tidskrift för Finland*. Men inden man gør det, kan man læse Singletons lille bog, der giver et kvikt indblik i et land, hvis historie både er farverig og ukendt. »Haakka päälle«, sagde Gustav 2. Adolfs hakkapelitter. Det betyder »Kny på med krum hals«. Det samme kan passende siges om danskernes forhold til finsk historie.

Niels Kayser Nielsen

Bent Gynther og Aqigssiaq Møller (red.): *Gyldendals Bog om Grønland*. (Gyldendal, 1999). 400 s., 475 kr.

Det er bestemt på sin plads, at Gyldendals tidligere værk om samme emne fra 1975 redigeret af Palle Koch får en afløser. Selv om værket dækker samme encyklopædiske emnekreds: natur, kultur og politik, har den nye udgivelse nogle klare forskelle til den tidligere. For det første kommer grønlænderne langt mere til orde. Mens de stod for 39 sider af forgængerens 389 sider, altså en tiendedel, leverer de nu 284 sider af 385 – tæt ved tre fjerdedele. Det kan ikke vare længe, før også indlandsis, klima,

flora og global politik kan få en betrygende grønlandsk faglig behandling. For det andet er værket anlagt udpræget historisk. Efter et tidløst første kapitel om den arktiske verden, fortsættes der med 2. Inuit (fortidens mest), 3. Europæere (Norbotid og hvalfangerperiode), 4. Kolonitid (efter 1721), 5. Nytid (efter 1945) og 6. Hjemmestyre (efter 1979). En sådan disposition kan et tidsskrift som nærværende kun hilse velkommen. Det vil også være naturligt her at give særligt det historiske stof nogle ord med på vejen.

Professor emeritus i eskimologi Robert Petersen har skrevet kapitel 3. Det gør han godt på et kendeligt grundlag af nylæsning af kilder og litteratur. Det er nok underfundigt ment, når han s. 186 lader sejrherrene i 1814 glemme Færøerne, Island og Grønland ved afståelsen af Norge til Sverige. Det er dog vidnefast, at spørgsmålet var til særskilt drøftelse mellem den danske og svenske forhandler. I så forholdsvis kort en tekst kan det også friste ubefæstede sjæle til at forestille sig et større blodbad, når profeten Habakuks lære i slutningen af 1700-tallet på s. 196 bliver »nedkæmpet«. Det skete alt sammen med ordets hjælp – og så naturligvis på grund af fraværet af de lyksaligheder, som Habakuk havde stillet i udsigt.

En ung grønlandsk historiker, Daniel Thorleifsen, har skrevet om det lukkede land og kolonistyre i det næste kapitel. Det er ikke nær så afbalanceret som Robert Petersens. Det har et stærkt præg af at være fra en ny faguddannet generation, der som den første skal beskrive og forstå egen historie på egne præmisser. Der skydes løs fra hofte ved at tegne et billede af den danske kolonisation fra 1721 som et eksempel på den almindelige udbytende imperialisme med handel som første prioritet og mission som efterfølgende ideel retfærdiggørelse af koloniseringen, der først ind i det 19.

århundrede fik prioriteterne vendt om (s. 221). Forholdet turde være noget mere kompliceret. Der er også nogle små fodfejl i teksten. I det lange citat s. 222 lader han »staten« argumentere for fastholdelse af monopolet. Citatet kan dog identificeres som Balthazar Christensens og Orlriks betænkning af 3/12 1851 til den nedsatte kommission, og de er ikke staten. Ligeledes fastholdes på samme side Grønlands afsondring frem til 1953. De afgørende love herom kom dog i 1950. Endvidere hævdes samme sted, at Grønland under 2. Verdenskrig var ligeberettiget med Danmark. Det er et noget uklart udtryk. Grønland var afskåret fra Danmark og blev regeret af landsfogederne på Danmarks vegne. Ligeberettiget vil kun et suverænt land være, og det var det ikke.

Thorleifsens næste afsnit om det danske kolonistyres indretning i Grønland er anderledes solidt, og det er helt berettiget at rejse spørgsmålet s. 229, om ikke grønlændernes inddragelse i lokalforvaltningen fra 1860'erne i virkeligheden blev brugt til at legitimere styret fra Den Kongelige Grønlandske Handel, som Thorleifsen i tilgift kalder autoritært og undertrykkende.

På små fire sider sætter Jørgen Taagholt Grønland ind i 2. Verdenskrigs internationale perspektiv, mens resten af krigstiden bliver dækket af Ullorianguaq Kristiansens barndomserindringer. Så interessante de end er, så er der dog allerede skrevet så meget om den periode, at der kunne gives et noget fyldigere billede.

I de to sidste kapitler om nytiden og hjemmestyret kommer hjemmestyrets (læs: Siumuts) synspunkter rigtig til orde, når bortses fra de upolitiske udredninger af befolkningsekspllosionen (ved statistikchef Birger Poppel), af sprogforhold (ved professor Robert Petersen) og af råstofudnyttelsen (ved Peter Bach fra Hjemmestyrets Råstofkontor).

Tidligere grønlandsminister Knud Hertling dækker den første efterkrigstid og giver en udførlig udredning af den grønlandske frustration over ikke at få danske lønninger efter 1960-kommissionen, ligesom optakten til hjemmestyret er fra hans hånd. Han var selv udøvende politiker i en del af perioden, og indlæggene bør læses som erindringer herfra.

Af særlig interesse er Helga Maq Nielsen's indlæg om skolevæsenet. Det er et engageret indlæg fra en indfødt (østgrønlænder), der med fortrøstning og stærke selvbiografiske træk beskriver grønlandiseringen af børneskolen. Samme optimistiske tone er der over chefen for Hjemmestyrets indenrigs-

kontor Ellen Egede Hansens solide udredning af den sociale forsorg efter 1979. Entusiasmen og selvbevidstheden er smittende i Juuaka Lyberths argumentation for kulturens og kunstens betydning ikke bare for hjemmestyrets indførelse, men også for Grønlands fremtid. Som udøvende kunstner skriver Lyberth her med hjerteblod. Der er en rigtig god gennemgang af den nyere grønlandske musik.

Bogen slutes af med forfatterbiografier og et indholdsregister. Fagfolk kunne godt savne nogle litteraturhenvisninger i teksterne og en annoteret bibliografi, men det er vel et bevidst fravalg.

Axel Kjær Sørensen